

LADISLAV

ZIBURA

40 DNÍ PEŠO DO JERUZALEMA

40 dní pešo do Jeruzalema

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.sk

Bizbooks®

Ladislav Zibura

40 dní pešo do Jeruzalema – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

LADISLAV

ZIBURA

40 DNÍ PEŠO DO JERUZALEMA

LADISLAV

ZIBURA

40 DNÍ PEŠO DO JERUZALEMA

ILUSTROVALI TOMSKI&POLANSKI

BIZBOOKS
BRNO
2019

40 DNÍ PEŠO DO JERUZALEMA

LADISLAV ZIBURA

Preklad: Luba Nguyenová Anhová

Ilustrácie: Tomski&Polanski

Jazyková korektúra: Michaela Kobidová

Obálka: Tomski&Polanski

Zodpovedná redaktorka: Luba Nguyenová Anhová

Technický redaktor: Jiří Matoušek

Translation © Luba Nguyenová Anhová, 2019

ISBN v tlačenej verzii 978-80-265-0862-5

ISBN e-knihy 978-80-265-0866-3 (1. zverejnenie, 2019)

Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú odporúčanú spotrebiteľskú cenu.

Vydalo nakladateľstvo BizBooks v Brne v roku 2019 v spoločnosti Albatros Media, a. s., so sídlom Na Pankráci 30, Praha 4.

Číslo publikácie 35253

© Albatros Media, a. s., 2019. Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť kopírovaná a rozmnožovaná s cieľom rozširovania v akejkoľvek forme či akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

1. vydanie

ALBATROS **MEDIA**

PŘEDMLUVA KE SLOVENSKÉMU PŘEKLADU:

V roce 1952 mého východoslovenského dědečka povolali na vojnu do Českých Budějovic. Zamiloval se tam do ženy, která mu porodila dva syny - a jeden z nich se stal mým otcem. Z chodu dějin je tedy docela zřejmé, že nebýt mého východoslovenského dědečka, tahle kniha by nikdy nevznikla.

Nepomohlo by ani to, kdyby mě snad řízením osudu počali v jiné rodině. Narodit se nějakým jihočeským sedlákům, v životě bych se takhle daleko pěšky nevydal. Pro podobné počiny totiž jeden potřebuje tvrdohlavost a neústupnost, která se u nás dědí po mužské linii.

Kromě dědečka bych rád vzpomenu taky svého slovenského kamaráda Matúše Jankoviče. Oba na knize mají svůj podíl, bohužel si ji už nikdy nepřčtou.

Mám velkou radost, že má kniha poprvé vychází v překladu. A jsem hrdý na to, že to není překlad do cizího jazyka, nýbrž do slovenštiny.

Přeji vám příjemnou zábavu

Ladislav Zibura

CESTOVATEĽSKÁ TÚŽBA

Nepreskúmať za celý svoj život svet, do ktorého sme sa narodili, je podobne čudné, ako si nepozrieť práve použitý toaletný papier. Nekonečná zvedavosť totiž spolu s močením postojacky patrí k najväčším darom, ktoré mladým mužom príroda nadelila. Morálnou povinnosťou všetkých objaviteľov je postaviť sa každému, kto by nás o ne chcel pripraviť. Jedine tak vybudujeme svet, v ktorom sme poháňaní vpred túžbou po poznaní a kde môžeme vyčúrať svoje meno do snehu.

Moja láska k cestovaniu a poznávaniu je stará ako ja sám. Dokonca aj lono svojej mamy som opustil skôr, ako je bežné. Nežnú revolúciu som ale napriek svojmu náhleniu zmeškal o dva roky. Keď mi otec v dvoch rokoch začal čítať namiesto rozprávok dobrodružné knihy, definitívne mi zničil detstvo. Začal som totiž ľutovať, že kvôli svojmu malému telu nemôžem prežívať rovnaké dobrodružstvá ako ich hrdinovia. Presnejšie povedané, ja som bol pripravený, ale mama nesúhlasila. Zatrhla mi aj cestu okolo sveta, ktorú som si naplánoval v prvom ročníku osemročného gymnázia.

6 Neukojenú túžbu po cestovaní a slobode mi vynahradzovalo jedlo. Vďaka nemu som sa až do štrnástich rokov nemusel zaoberať zbytočnosťami, akými sú šport či dievčatá, a mal som dostatok času venovať sa encyklopédiám a televízii. Okrem beštiálnej nadváhy som celé detstvo vynikal aj neobyčajnou nešikovnosťou. Vďaka dobrému úrazovému poisteniu sa mi podarilo pravidelne prispievať do rodinného rozpočtu bez toho, aby som musel podnikáť niečo nebezpečné. V mojich lekárskych správach sa objavujú kuriozity ako dvojitá fraktúra píšťaľy pri bobovaní či zlomenina ruky po údere futbalovej lopty.

Inokedy sa mi podarilo zlomiť si malíček pri florbale, keď som zakopol cestou na striedačku. Ťažký otras mozgu a rozbitá hlava na cyklistickom výlete s rodinou by v tomto kontexte nezneli nijako zvláštne, keby som ich neutrpel v okamihu, keď som tlačil bicykel do kopca.

Nadváhy sa mi podarilo zbaviť až v puberte vďaka behu, jazde na bicykli a začínajúcej mentálnej anorexii. Navzdory tomu, že som v puberte objavil aj pôvab alkoholu, moja obľuba športu nejaký čas vydržala. Spoločne s kamarátom Jirkom sme podnikali pešie výlety s jediným cieľom – úplne sa zničiť. Vrcholom nášho snaženia bola jesenná výprava z Prahy do Českých Budějovic. Oných 160 kilometrov sa nám vtedy podarilo prekonať za 36 hodín. Keby som v polovici cesty neomdlel a už od Benešova u Prahy škaredo nenadával, išlo by o pekný športový výkon. Vtedy som pochopil, že pešo sa dá dôjsť skutočne ďaleko. A tiež, že chodiť pešo ďaleko skutočne bolí.

Pešie púte u mňa majú výrazne maskulínny začiatok – po prvýkrát som sa o nich dočítal v rubrike „Príbehy čitateľiek“ v časopise *ONA Dnes*. Invalidná pútnička nadšene opisovala, ako na vozíčku podnikla púť do Santiaga de Compostela a stretla tam najlepších ľudí na svete. Ešte v ten deň som sa rozhodol, že tam po maturite pôjdem tiež. Mama nadobudla dojem, že na ceste nepochybne zomriem, čo je vzhľadom na jej predchádzajúce skúsenosti s nešikovným Ládikom viac ako pochopiteľné. Aby som mamu upokojil, pustil som jej film *Cesta*, ktorý púť do Santiaga opisuje. Bohužiaľ, nenapadlo mi prečítať si predtým anotáciu. Počas premietania totiž vyšlo najavo, že film sa začína príbehom mladého muža v mojom veku, ktorý zomrie v prvý deň cesty v Pyrenejach. Púť potom uskutoční jeho otec, ktorý na ceste postupne rozprašuje popol svojho syna. Film to bol pekný a dojemný, mamu ale neupokojil.

Mama týždeň po maturite (rok 2011) uverila môjmu sľubu, že Pyreneje obídeme, vypražila rezne a spoločne s bratom a otcom ma odprevadila na vtedy ešte ruzynské letisko. Tento nepodstatný detail uvádzam preto, že aj keď to možno z knihy nevyplýva, sme skvele fungujúca rodina. Mladý Ládik sa na púti do Santiaga prvýkrát v živote musel starať sám o seba, ale zvládol to dobre. Navyše zistil, že ľudia sú celkom fajn. Po mesiaci a 900 kilometroch cesty sa mi podarilo doraziť až k oceánu, kde podľa stredovekých pútnikov končil svet. Svoj prvý veľký úspech som sa rozhodol osláviť vypitím fľaše ginu na útesoch. Pred pýchou ma vtedy ochránila prvá veľká rana osudu, ktorý ma odvtedy usmernil ešte veľakrát. Cestou naspäť z útesu som sa totiž kvôli prílivu trochu topil a zo Santiaga de Compostela sa mi potom poradilo odletieť na zlé letisko. Odvtedy si pamätám, že vo Frankfurte sú dve letiská, a tiež sa bojím lietať.

Rok bol dostatočne dlhý čas na to, aby som zabudol na všetky bolesti púte a vydal sa na cestu opäť. Tentokrát v sprievode svojho kamaráta Michala do Ríma. Rodičia si dodnes myslia, že som vychádzal od prahu nášho domu, v skutočnosti sa ale naša púť začala o dve hodiny neskôr pri pohárikú whisky v kaviarni Horká Vana. Michal sa odo mňa nakoniec odpojil v Innsbrucku, pretože mu bolo horúco. Mne bolo tiež horúco, ale nemal som sa od koho odpojiť, a tak mi nezostalo nič iné, ako do Ríma dôjsť. Počas celých 1 400 kilometrov som bol v blízkom kontakte s autom len raz – keď ma zrazilo na priechode. Celá cesta ma vyšla iba na 240 eur. Tridsať eur som navyše našiel na ceste a osemdesiat vyhral na automatoch. Do pôvodného cieľa svojej cesty som ale nedorazil. Vo Vatikáne ma totiž odmietli vpustiť do Chrámu svätého Petra, ku ktorému pútnici tradične smerovali. Po návrate domov som o svojej púti poskytol prvý rozhovor v živote. Novinárka mu dala titulok „Do Talianska sa už

v živote nechcem vrátiť, hovorí mladý pútnik“, a dodnes mám preto strach z každého auta rozvážajúceho pizzu.

V roku 2013 sme sa s Michalom zišli znova, aby sme naplánovali ďalšiu cestu. Bol to deň po Budějovickom polmaratóne, na ktorom som sa trikrát povracal medzi divákov, preto nad pešou chôdzou zvíťazil bicykel. Náš plán bol jednoduchý – po prúde Labe bez mapy dôjsť k Severnému moru a v poriadku sa vrátiť naspäť. Ja som vyrazil na bicykli svojho otca, Michal zase na bicykli svojej sestry. Do cieľa sa nakoniec nepodarilo dôjsť ani jednému z nás. Michal sa odo mňa znovu odpojil, tentokrát v Prahe-Davli. Nízko posadené sedlo bicykla jeho sestry mu totiž presililo kolenné väzy. Ja som síce k moru prišiel, avšak kvôli zlyhaniu orientácie pri jazde bez mapy to nebolo Severné more, ale Baltské. Druhá rana osudu ma postihla v Berlíne. Tam som triumfálne vytiahol mapu zakúpenú so zľavou v antikvariáte. Bohužiaľ sa ukázalo, že na nej chýba celý západný Berlín. Tento zážitok ma inšpiroval k tomu, aby som ďalšiu púť znova podnikol bez mapy.

10 V roku 2014 prišlo to, čomu som sa už nemohol vyhýbať. Aby som uzavrel trojlístok najvýznamnejších stredovekých pútí, bolo treba vyraziť do Jeruzalema. Kvôli vojne v Sýrii ale neexistoval rozumný spôsob, ako naplánovať neprerušovanú trasu, ktorú by som mohol prejsť počas letných prázdnin. Nakoniec som sa rozhodol ísť autobusom k bulharsko-tureckým hraniciam, pešo dôjsť na tisíc kilometrov vzdialené letisko v Antalyi a odtiaľ preletieť do Izraela, kde púť dokončím. Letné horúčavy, vojna v Izraeli a pôstny mesiac ramadán v Turecku sľubovali naozaj neopakovateľný zážitok. Aby som z cesty bez mapy urobil ešte väčšie dobrodružstvo, rozhodol som sa vopred nezisťovať nič o miestach, ktoré mám navštíviť. Vzrušujúce, že? No veď uvidíte.

PÚTNICKÁ TÚŽBA

Nahý si prišiel na svet a nahý vychádzaš na púť. Je pozoruhodné sledovať, ako na púti miznú rozdiely medzi ľuďmi. Do Santiaga bok po boku neputujú právnik, študent a dôchodca, ale len traja ľudia. Svoje všedné životy totiž nechávajú doma a do Santiaga sa vydávajú ako deti, ktoré objavujú úplne nový a neznámy svet. Na počiatku púte sú všetci rovnako neskúsení - a žiadny titul ani peniaze im nepomôžu vyhnúť sa pluzgierom alebo znovu nájsť cestu, keď sa stratia.

Pešie púte majú tradíciu prakticky vo všetkých svetových náboženstvách. Kresťania sa viac ako tisíc rokov vydávajú k hrobom svojich svätých, podniknúť púť do Mekky je jednou z hlavných povinností pravoverného moslima, židia putujú k troskám Šalamúnovho chrámu, hinduisti zase chodia tisíce kilometrov pozdĺž Gangy. Tradícia pútí do určitej miery súvisí s tým, že pešia chôdza bola kedysi jediným dostupným spôsobom prepravy. V tomto ohľade sa, mimochodom, stredovekým pútnikom približujem, pretože nevlastným vodičský preukaz. Keď pôjdeme o trochu ďalej, pútnictvo je staré ako ľudstvo samo. Prví ľudia počas svojho života na ceste za potravou prešli desiatitisíce kilometrov a nikdy nezostávali dlho na jednom mieste. Naše telo je pre chôdzu dokonale prispôsobené a obradný aj praktický význam chôdze je jedna z mála vecí spájajúca všetky civilizácie, ktoré kedy vznikli.

Od okamihu, kedy som sa o peších púťach dozvedel po prvýkrát, mi vrtalo hlavou, prečo to všetci tí ľudia vlastne robia. Púte totiž nie sú len prežitkom z dôb dávno minulých. Každý rok sa ich zúčastňuje viac a viac ľudí - len do Santiaga minulý rok prišlo okolo 200-tisíc pútnikov. A hlavnou motiváciou

pútnikov nie je len viera – dobrá polovica z týchto ľudí sú obyčajní pohania. Myslím, že existuje len málo vecí, ktoré ľudia robia tisíce rokov a nedávajú žiadny zmysel. Preto ma púť lákala čím ďalej tým viac. Chcel som spoznať, čo ľuďom dáva. Prečo kvôli púti aj dnes opúšťajú pohodlie svojich domovov, aby dobrovoľne trpeli bolesťou a únavou na nekonečnej ceste. A k tomu všetkému tá úžasná historická tradícia. Púť akoby pomáhala preklenovať celé stáročia. Aj dnes vďaka nej môžete prežiť prakticky to isté, čo ľudia mnoho generácií pred vami. To všetko ma lákalo tak veľmi, že som o púti sníval niekoľko rokov.

Keď sa mi konečne podarilo vyraziť do Santiaga, bola to pre mňa úžasná príležitosť. V osemnástich rokoch som sa mohol baviť s ľuďmi, ktorí na púť na rozdiel odo mňa nevyrážali z čistej zvedavosti. Bolo fascinujúce počúvať, čím si v živote prešli a prečo na púť vyrazili. Na mesiac sa mi otvorili dvere k ich životným skúsenostiam, o ktoré sa so mnou ochotne delili. A čo samotná cesta? Tá bol prenádherná. Každý deň úplne nová krajina, ktorou človek prechádza bez náhlenia a v úplnom tichu. Odpočinok pri malých potôčikoch, čerstvé ovocie na desiati, večerné víno s ostatnými pútnikmi a zaspávanie pod klenbami kláštora na tých najpohodlnejších matracoch na svete. Cesta do Santiaga ma presvedčila o tom, že všetky ťažkosti síce k púti patria, ale je úplne zbytočné sa ich obávať. Chôdza sa totiž odohráva len na pozadí všetkého ostatného a na problémy je ľahké zabudnúť. A tiež som zistil, že na púti je všetko úplne inak. Váš život sa vďaka nej zo dňa na deň prevráti naruby. Táto zmena nie je trvalá. Ale dostať sa zo zabehnutých kolají je jedinečný a obohacujúci zážitok.

Púť do Ríma bola pre mňa úplne iná. Nikto nerozumel tomu, čo a prečo robím. Väčšiu časť cesty som strávil len sám so sebou bez toho, aby som sa kvôli jazykovej bariére mal

s kým baviť. A čas strávený s Michalom? Je to môj dobrý kamarát a spoločnú cestu sme si užili. Avšak potvrdilo sa mi to, o čom hovoria všetci skúsení pútnici – cesta v osamotení má svoje neopakovateľné čaro. Všetkých tridsaťsedem nocí som spal pod šírým nebom, často ma trápil hlad a smäd. Chodiť sa dalo len po cestách, takže okolo mňa celé dni prechádzali tisíce áut. Aby som si skrátil čas, denne som chodil aj päťdesiat kilometrov. Na ceste ma ale sprevádzalo množstvo až neuveriteľných náhod a priateľských ľudí. Prešiel som taktiež množstvom krásnych historických miest a užíval si podmanivú krajinu Apenín a Toskánska. Napriek, alebo snáď vďaka, všetkej tej horúčave, hladu a spaniu v prírode na púť do Ríma spomínam ako na jedno z najkrajších období svojho života. Myslím si, že pre mňa bola presne tým veľkolepým a náročným dobrodružstvom, ktorým si potrebuje prejsť snáď každý mladý muž.

Trojtyždňová cesta na bicykli k Baltskému moru mi ukázala iba to, že pešia chôdza má svoju zvláštnu atmosféru, ktorá sa nedá nahradiť. Cyklista sa totiž musí mať neustále na pozore a sústrediť sa na jazdu. Pri chôdzi, naopak, môžem úplne zabudnúť a vnímať len okolie. Monotónny a pomalý pohyb pôsobí ako meditácia, vďaka ktorej si človek pripadá, akoby sa vznášal úplne mimo priestor a čas. Chôdza predstavuje návrat ku koreňom ľudského pokolenia a učí ma byť trpezlivým. Neexistuje spôsob, ako spoznať krajinu lepšie, než ju meter po metri prejsť pešo. Každý krok ma približuje k novému zážitku. A chôdza je pomalá iba zdanlivo. Vďaka tomu, že mám na svet dostatok času, totiž zisťujem, aký fascinujúci je každý jeho kút. Vnímam aj tie najmenšie detaily a objavujem život tam, kde som ani netušil, že by mohol existovať.

Púte pre mňa nepredstavujú náboženský ani športový výkon. Nedokážem ale vysvetliť, prečo sa na ne vlastne vydávam. Niekde v hĺbke duše jednoducho cítim, že mi majú čo dať. Samotná realita púte pritom nie je vždy idylická a občas sa sám seba pýtam, prečo to všetko vlastne podstupujem. Avšak v spomienkach púť ožíva vlastným životom – stáva sa z nej dôležitý životný míľnik a zdroj inšpirácie. Nie je týždeň, kedy by som si nespomenul na niečo, čo som na cestách prežil. Zvyčajne sa zasmejem nejakej situácii alebo si v mrzutej chvíli pripomeniem okamihy úplnej slobody. Nehľadám v tom žiadnu filozofiu a neťahovám si, že by mi púte nejako zmenili život. Mám rád povrchné veci, užívam si všetky výdobytky modernej doby, vyhýbam sa nepohodliu a veľmi mi chutí káva aj pivo. Len si myslím, že je fajn získať zážitky zo sveta, kde je všetko úplne inak. Akoby tým človek dával dokopy mozaiku života. A zistil som, že je celkom praktické sa za týmito zážitkami vydávať pešo.

SPISOVATEĽSKÁ TÚŽBA

Vždy ma bavilo počúvať ľudí, ktorí pre niečo pocitujú naozajstnú vášeň. A mrzí ma, že o svojich milovaných činnostiach nehovorí častejšie. Či už zbierajú známky, behajú maratóny alebo hrajú na trombón, mali by zahodiť svoju skromnosť a rozprávať o tom každému, koho to zaujíma. Keď už nám niečo pripadá ako najlepšie na svete, je správne sa pre to pokúsiť nadchnúť aj ostatných. Alebo snáď poznáte zaujímavejšiu konverzáciu ako rozhovor s človekom, ktorý je skutočne zapálený pre danú vec?

Čítanie kníh vo mne odjakživa vzbudzuje zvláštnu frustráciu z vlastnej malosti. Všetky tie vyspelé diela od skúsených autorov mi pripomínajú, že nikdy nemôžem dosiahnuť ich úroveň a pravdepodobne ani prežiť taký zaujímavý život. Vždy som si hovoril, že s tým asi nič nenarobím. Avšak teraz mám príležitosť celú vec zmeniť a rozriediť svet literatúry knihou od neskúseného autora, ktorý nemá problém podeliť sa o najrôznejšie cestovateľské obyčajnosti. Táto časť mi vo väčšine kníh o cestovaní chýbala. „Kam tí ľudia chodili na záchod?“ pýtal som sa sám seba. „Stalo sa im vôbec niečo zábavné, alebo len liezli na tú horu?“ vrtalo mi v hlave. Myslím si, že moji kolegovia, začínajúci autori, často zabúdajú na jednu vec. Čitateľ neberie do ruky ich knihu len preto, aby sa dozvedel o tom, aké úžasné veci dokázali. Kdeže. Chce, aby sa autor odhalil v celej svojej nahote a nič mu netajil. Miluje informácie zo zákulisia a teší sa na každú pikantnú a provokatívnu pasáž. Ak sa rozprávač práve štylizuje do roly Mirka Dušína, môže viesť pekný monológ. Poučný, inšpiratívny a zaujímavý, ale stále len monológ. Ale čo keď čitateľ s rozprávačom občas nesúhlasí? Potom sa kniha mení na dialóg. Čitateľ môže autorovi odporovať, nenávidieť

ho a ohovárať ho pred kamarátmi, aby len o pár stránok ďalej zistil, že to možno myslel inak. Napísať podobne provokatívnu knihu bola tá najľahšia vec na svete. Môj denník, ktorému som sa na púti venoval niekoľko hodín denne, stačilo prakticky len prepísať do počítača.

Nepochybujem o tom, že vás niektoré pasáže tejto knihy pobúria. Verte ale, že to bol jediný spôsob, ako rozprávať svoj príbeh bez toho, aby som vám niečo zatajoval. Nepochybne vás bude tiež iritovať môj strohý novinársky sloh. Aj v tom som nevinne. Tri roky sa nado mnou, študentom žurnalistiky na Masarykovej univerzite, vznáša hrozba mäsitých úst magistra J. Č., ktoré sa zamračia pri každom nadbytočnom slove. Tento vzácny muž ma prostredníctvom farbistých podobenístiev a humorných príbehov z praxe naučil vážiť si čas čitateľa a neplytvať ním. Ekonomická fakulta mi zase pomohla osvojiť si pojem „komparatívna výhoda“. Každý by sa mal venovať tomu, v čom je oproti ostatným veciam relatívne najlepší. V mojom prípade to na poli literatúry rozhodne nie sú lyrické ani dojemné opisy, ale sarkazmus, úsečnosť a stručnosť. To však nič nemení na tom, ako hlboko mám rád ľudí. Oni sú fakt ohromne super. Vo svojich žartoch tak voči nim zostávam prísny, ale spravodlivý. Schytávajú ich úplne všetci a ja v prvom rade. Takto je to podľa mňa fér.

Natíska sa otázka, prečo som vlastne túto knihu napísal. Možno vás to prekvapí, ale bolo to kvôli vám. Ja totiž chcem, aby ste išli tiež.

DEŇ 1.

Snáď každý človek na ceste do úplne neznámej krajiny cíti určitý strach. Bojí sa, že sa tam nedohovorí, okradnú ho, chytí exotickú chorobu a zomrie v krutých bolestiach. Sotva ale krajinu aspoň trochu spozná, väčšina pôvodných obáv sa rozplynie. Zistí, že tam žijú ľudia ako on, nikto ho nechce zabiť a dostane maximálne hnačku. Je škoda, že si tento svoj omyl neuvedomujeme pri hodnotení krajín, v ktorých sme nikdy neboli. Možno by sme ich tak ľahko neodsudzovali.

V malom mestečku Pinarhisar na západe Turecka lenivo plynulo júlové popoludnie. Ľudia sa pred zničujúcou poludňajšou horúčavou schovávali vo svojich domovoch. Aj v pohodlí gaučov sa nad nimi ale vznášala desivá kliatba pôstneho mesiacu ramadán. Od východu do západu slnka ich ústami nesmie prejsť celkom nič – voda, jedlo, cigareta, a dokonca ani bravčová klobáska. Pri mešite zastavil starý autobus a škripavo otvoril dvere. Vystúpil z nich zvláštny človek, ktorý do mestečka až zúfalo nezapadal. Sotva tento krehký blondavý mladík opustil klimatizovaný autobus a nadýchol sa horúceho vzduchu, zbabelo utiekol do tieňa stromu. Z veľkého batoha potom vytiahol tubu opaľovacieho krému a začal si ním natierať svoju bledú pokožku. Cestujúci ho súcitne pozorovali. Bolo im jasné, že v tejto krajine nemôže človek ako on prežiť.

Čo keby som vám teraz povedal, že sa tento dvadsaťdvaročný človečik rozhodol pešo prejsť polovicu Turecka a Izraela? Mali by ste o neho starosť? Ja áno, pretože ho dobre poznám. Ten mladík som totiž ja. Práve stojím na autobusovej zastávke v hnusnom tureckom meste a premýšľam o tom, ako môže byť niekde na svete taká horúčava. A toto je môj denník. Nič

úžasné, iba starý linajkový zošit, ktorý môj dedko ešte niekedy za normalizácie priniesol z práce. Ale to nič, tak či tak som dysgrafik. Navyše doň budem písať prasaciny. Viete napríklad, ako som pred dvoma dňami v Brne začal svoju cestu do Turecka? Nahovoril som jednému dievčaťu v bare, že pútnická tradícia velí stráviť poslednú noc so ženou. A skočila mi na to.

Vôbec netuším, ako dlho mi bude cesta trvať. Najskôr niečo okolo dvoch mesiacov. Na chrbte mám batoh, ktorý váži štrnásť kíl. Viac sa jednoducho nieš nedá. Zbalil som si do neho iba oblečenie, spací vak, hamaku, turistické palice, elektronic-kú čítačku kníh, lekárníčku, opaľovací krém, pastu, sprchový gél, foťák, trištvrte kila bravčovej slaniny, chlieb, liter vody, plyšového medvedíka a tento denník. To mi bude musieť stačiť, nedá sa nič robiť. Aby som si to urobil ešte dobrodružnejšie, nemám so sebou ani mapu, len zoznam veľkých miest, ktoré chcem prejsť. Spať budem vonku alebo u ľudí, ktorí ma pozvú k sebe domov. A pôjdem iba pešo. Žiadne autá, motorky, bicykle, osly ani kone. Len jedna jazda trajektom a jeden let kvôli vojne v Sýrii. Inak poctivá púť plná pluzgierov, sparenín, nočných môr a cnenia za mamou.

Pôvodne som si chcel o miestach, cez ktoré budem prechádzať, niečo zistiť. Plán ale zmenil článok „Jedovaté hady a pavúky v Turecku“. Usúdil som, že veľa čítam a málo chodím. A tak vrcholom mojich príprav bolo zriadenie cestovného poistenia k platobnej karte. Stojí 350 korún na rok a hradí aj repatriáciu mŕtveho tela. Šťastie praje pripraveným... Ale teraz sa už 20 teším na to, až konečne vyrazím. Posledné dva dni som strávil v autobusoch a neplánovane šiel aj kus pešo a potom stopom. Podviedla ma totiž bulharská autobusová spoločnosť Metro. Predali mi lístok do Edirne, kam ale autobus vôbec nemal zachádzať, pretože mieril do Istanbulu. A tak ma vyhodili v noci

na diaľnici asi dvadsať kilometrov od mesta. Po ceste ma skoro zožrala svorka psov. Nezostalo mi nič iné ako utiecť a počkať, až ma niekto cez ich územie zvezie stopom. Tri hodiny som sedel na kameni pri ceste, čakal na východ slnka a rozhodol som sa vrátiť domov. Takže každý kilometer, ktorý teraz prejde, bude nad rámec plánu. Ale dosť rečí, je čas vyraziť.

Prvé kilometre prebehli prekvapivo dobre. Pred zničujúcimi účinkami UV žiarenia ma chránil klobúk a hrubá vrstva opaľovacieho krému, pred všetkým ostatným nepremožiteľný optimizmus. Mal som úprimnú radosť, že po všetkých tých útrapách cesty autobusom sa moja púť konečne začala. Z cesty sa mi ponúkal krásny výhľad na nekonečné polia slnečníc, ktoré sa múdro odvracali smerom od slnka. „Istanbul 168 kilometrov“ ukazovala prvá tabuľa, na ktorú som natrafil. To znamená, že ma od perly Orientu delí sotva šesť dní cesty. Povzbudivé a radostné! Ešte viac ma ale potešili moji starí kamaráti vodiči kamiónov. Veľa z nich totiž o existencii pútnikov vie a zdraví ich. Niet divu, veď so mnou zdieľajú prakticky rovnaký osud. Avšak len jeden z nás má klimatizáciu.

Prvý kontakt s miestnym obyvateľstvom mi okrem radu srdečných úsmevov priniesol tiež konverzáciu v tej najhoršie predstavitelnej angličtine. Asi tridsaťročný muž znepokojene sledoval, ako si pri napájadle vyzúvam svoje ťažké topánky a umývam si nohy. Keď zistil, že idem ďaleko, rozhodol sa venovať mi svoje sandále. „Tvoje topánky Turecko nie dobré. Vezmi moje topánky, ja kúpim nové,“ naliehal na mňa. K dobrodincovi, ktorý mal nohy o štyri čísla menšie ako ja, som bol ale neoblomný. Nakoniec sme sa dohodli na kompromise a ja som si odniesol kilo marhúľ. Moje talianske topánky, s ktorými sme spoločne prešli už tritisíc kilometrov, zostali zachránené.

Pekné odpočívadlo s urastenými stromami a potôčikom priam prosilo o to, aby si na ňom nejaký pútnik doprial neskorší obed. V rámci projektu budovania náboženskej tolerancie na oboch stranách som si k ramadánovému obedu vybalil bravčovú slaninu, nakrájal ju na tenké rezanččky a labužnícky si ju vkladal do úst. Perverzne prejedený prvým poriadnym jedlom za posledné dva dni som sa potom zvalil do trávy a tvrdo zaspal. Zo zaslúženého odpočinku ma vyrušila až matka s dvomi deťmi, ktoré hlučne vtrhli do môjho rurálneho apartmánu. Chlapec bol ozbrojený plastovou pištoľou, to mi ale nezabránilo v tom, aby som sa s ním a jeho sestrou začal hrať. Pretože s malými ľuďmi neviem veľmi dobre zaobchádzať, nenapadlo mi nič lepšie, než ich naučiť dávať si high five, low five a podobné hlúposti. Deti táto aktivita prekvapivo zaujala a na okamih som mal podozrenie, že sa mi ich podarilo nadchnúť pre neškodnú a priateľskú aktivitu. To ale chlapec vyvrátil hneď po mojom odchode. Keď som deťom mával na rozlúčku, akurát svojej sestre zozadu držal pištoľ pri hlave a nútil ju dať si s ním high five. No hej, Ladislav, prvé kultúrne nedorozumenie je tu.

Podvečer sa pri mne zastavila dvojica cyklistov, ktorí mali namierené do Istanbulu. Potešilo ma, že sa za poznávaním Turecka nevydávam sám, a slúbil som im, že na nich v Istanbuli počkám. Inak mi cesta neprinesla nič zaujímavé. Snáď iba zistenie, že slnečnice po celom dni cesty okolo slnečnicového poľa strácajú svoj pôvab. Večer som sa dostal do mesta Vize a rozhodol sa vyskúšať sľubovanú moslimskú pohostinnosť. V záhrade rodinného domu totiž sympatická rodinka práve popíjala kávu, čo vo mne prebudilo túžbu po kofeíne. Prepracovať sa k vysnívanej šálke bolo jednoduché. Stačilo pár minút zvedavo nazeráť cez plot a prijali ma medzi seba. Našu konverzáciu tlmočila po rumunsky hovoriaca babička. Pravdaže, keby som

vedel po rumunsky a ona by mala zuby, dohovorenie by bolo jednoduchšie, ale aj tak ma naše stretnutie obohatilo po materiálnej aj duchovnej stránke. Rodine som ochotne zjedol všetku baklavu a na rozlúčku ešte pooberal slivky.

S príchodom tmy sa neodvratne priblížil okamih, kedy bolo potrebné nájsť si miesto na spanie. To vždy v novej krajine sprevádza veľa mrzutostí. Než sa naučím odhadnúť, čo je bezpečné, paranoidne sa snažím ubytovať na miestach vzdialených od všetkého živého. Kolonizáciu Turecka mi ale tentokrát uľahčil dôchodca obývajúci malú budú pri zrúcanine hradu za mestom. Tento pán má zvláštnu záľubu – byť ku všetkým milý. Vo svojom príbytku hostí mladých chalanov zo širokého okolia, ktorí tam chodia hrať videohry, listovať pornočasopisy a riešiť problémy dospievania. Slizkú odpornosť interiéru plne nahrádzala srdečnosť hostiteľa, ktorý so mnou popíjal čaj a po rusky mi rozprával o svojom živote. Stará sa o zrúcaninu a svoju budú premenil na kiosk, ktorý je centrom stretávania sa miestnej mládeže. Hanblivé moslimské dievčatá sa tam dostanú, iba ak si ich privedie niektorý z chalanov, avšak pre chalanov predstavuje polorozpadnutá budova stredobod spoločenského diania v meste. Môžu si tam totiž tajne dať pivo a vyfajčiť cigaretu. A starý pán je rád, že sa okolo neho niečo deje.

„Veľmi rád tu prespím, ale radšej by som si ľahol vonku,“ vysvetľoval som opatrne svojmu hostiteľovi, prečo nechcem spať na jeho preležanom gauči. Nerád by som ho urazil, keď bol ku mne taký milý. „Si môj hosť, môžeš ležať, kde chceš,“ odvetil mi rozhodne. Zaspať v hamake v záhrade mi po dvoch dňoch bez spánku trvalo sotva minútu. Unavení ľudia jednoducho nemajú na nostalgiu, radosť ani pozeranie sa na hviezdy čas.

DEŇ 2.

Jednou z prvých vecí, ktoré vám po ceste napadnú, je to, že do cieľa nemôžete nikdy prísť. Bolia vás nohy a chrbát, objavujú sa prvé pluzgiere a nemôžete vystáť tie príšerné horúčavy. Je vám jasné, že v takomto stave jednoducho 1 400 kilometrov nemôžete vydržať. A je to jedine dobre. Keď sa slepo nesústredíte na cieľ, môžete si viac užívať prítomnosť. Navyše prestanete počítať kilometre, ktoré vás delia od konca cesty, ale máte radosť z tých, ktoré ste už prešli. A to je výrazne veselšie počítanie.

Zavesený vo svojej hamake som sa oddával snívaniu až do štvrt na deväť. Tá vec je neskutočne pohodlná, raz si ju budem musieť zaobstarať do domova dôchodcov. Celý deň v nej budem ležať a rozprávať sestričkám dobrodružné zážitky zo svojho života. Potom jedného dňa povolí zle uviazaný uzol, ja spadnem na zem, dolámem si panvu a zomriem. Ak ma v Turecku nezožerú psy, naozaj to tak urobím. Rýchlo som si pobalil veci a išiel sa rozlúčiť so svojím hostiteľom. Pretože chalani za tovar z jeho kiosku platia, prišlo mi správne urobiť to isté. Bola to ale veľká chyba. „No jasné, Česi,“ poznamenal a pokrútil hlavou, keď som mu hádzal peniaze do pokladničky. Trochu ma potešilo, že nás tento pán na rozdiel od zvyšku sveta nepovažuje za zlodejov, ale za chorobne platiacich. Môj čin sa ho ale očividne dotkol. Nedá sa nič robiť, budem musieť byť opatrnejší a sporivejší. Miestna kultúra si to žiada.

Cesta nebola o nič zaujímavejšia ako včera. Prechádzal som niekoľkými tiahlymi mestami, ktoré predstavovali zhmotnenie nezaujímavosti. Výhodou miest ale je, že sa v nich stretávajú heretici ignorujúci ramadán. „Çay, çay,“ volali na mňa celý deň priateľskí ľudia z kaviarní, bistier a stánkov v túžbe

ČO ZNAMENÁ „ÇAY, ÇAY“

Çay, çay v preklade znamená čaj, čaj. Zvyčajne ale dostanete iba jeden. Tradične sa pije z malého pohárika, osladený dvoma kockami cukru.

pohostiť mladého turistu. A ja som ochotne prijímal. V ten deň som zasadol k šálke čaju v siedmich rôznych podnikoch. Na tureckom čaji si miestni náramne zakladajú. Všade sa pije len jeden druh – čaj Rize, ktorý pochádza z rovnomernej hornatej provincie. Kilogram si môžete v obchode kúpiť asi za sto korún, jeden pohárik hotového nápoja vás v kaviarni stojí päť až desať korún. Ale ako už vieme, keď vás niekto pozval, platiť sa nesmie. Stačí chváliť a usmievať sa. Podľa antropológov je pôvodným zmyslom úsmevu a smiechu ukázať, že máte dobré úmysly. A majú pravdu. Sedel som pri ceste v skupine asi desiatich chlpatých Turkov. Žiadny z nich neovládal cudzí jazyk a ja zase ani slovo po turecky. A tak sme spolu len pili čaj, smiali sa a mali radosť. Slová ani ruky sme pri pití čaju nepotrebovali. Účel nášho stretnutia bol predsa jasný. Jednoducho ma v duchu tradície chceli pohostiť, pretože prechádzam ich dedinou a zjavne idem ďaleko. Ešte šťastie, že sa v Turecku nepije alkohol. Keby som namiesto každého čaju dostal štamperlík slivovice, pravdepodobne by mi explodovala pečeň. Snáď práve toto je dôvod, prečo žiadna stredoveká pútnická trasa nevedla cez Valašsko.

Deň mi priniesol predovšetkým ďalší kontakt so spaľujúcou tureckou horúčavou. Už o jedenástej doobeda som stažka oddychoval pri napájadle pre dobytok. Predsavzatie piť

vodu pochybnej kvality len vtedy, keď to bude naozaj nutné, bolo dávno preč, a ja som lačne hltal dúšky chladnej vody vytekajúcej z hrdzavej rúry. Potom som si umyl ramená zmučené ťažkým batohom a zvalil som sa do tieňa stromu. Podobné napájadlá sú v Turecku všade – nielen v dedinách, ale aj pri malých cestách vedúcich pustinou. Keď už pätnásť kilometrov nenatrafíte na dedinu, určite natrafíte aspoň na jedno napájadlo. Dobytok totiž našťastie bez vody vydrží ešte kratší čas ako pútnik. Tieto betónové oázy ma pravidelne zachraňovali pred smrťou od smädu (denne som vypil šesť až desať litrov vody) a zároveň sa zaslúžili o to, že som počas celej cesty ani raz netrpel zápchou.

Neskoro popoludní si moju pozornosť získal postarší usmievavý muž. Zatiaľ čo celý deň na mňa všetci volali „çay, çay“, on ma k sebe lákal slovami „Nescafé, Nescafé“. Ponuku som rád prijal a o chvíľu neskôr sme už sedeli v záhrade pred jeho bazárom a popíjali onú nedobрую zmes kávy, sušeného mlieka a prílišného množstva cukru nazývanú Nescafé 3v1, ktorá je v Turecku z nepochopiteľného dôvodu populárna. Pripojil sa k nám aj Tukan – mladý študent komparatívnej literatúry na univerzite v Istanbule, ktorý v bazáre cez prázdniny vypomáha a podobne ako všetci tureckí vysokoškooláci vie slušne po anglicky. Šéf ma najprv zoznámil so svojím podnikaním – dvor s veľkosťou hokejového ihriska bol plný starého nábytku, motorov, elektrospotrebičov a rôzneho náradia. Trochu som ho podozrieval, že iba zvesil nápis „skládka“ a nahradil ho tabuľou „bazár“. Potom sa rozhodol zoznámiť ma s krásami Turecka. Na kus novín nakreslil ovál, ktorý mal predstavovať tvar jeho krajiny, a za pomoci Tukanovho prekladu mi predstavoval krásne miesta. Zaujalo ma, že všetky boli stovky kilometrov vzdialené od mojej trasy. „A čo je tu?“ opýtal som sa

a ukázal, ktorú časť Turecka mám v pláne prejsť. Muž sa zasmial a niečo po turecky zahlaholil. „Hovorí, že tam sú iba polia a ovce,“ preložil mi Tukan. Majiteľ sa neskôr ospravedlnil, že musí odísť po cigarety. Ešte kým nás s Tukanom opustil, ponúkol mi, že si môžem z jeho obchodu čokoľvek odniesť ako darček na cestu. Aby dal najavo, že hovorí aj o tých najcennejších kúskoch, pokynul smerom k regálu s vrtačkami, rozbrusovacími pílmami, zbíjačkami a ďalším stavebným náčiním. Ťažké to odmietnutie pre sporivého človeka. Chvíľu som zvažoval, či by som predsa len niečo na ceste nezužitoval, ale nakoniec zvíťazil rozum a bolesť chrbta.

Keď šéf odišiel, Tukan mi uvaril ďalšiu kávu a povedal mi niečo o sebe. Je veľkým fanúšikom ruskej klasickej literatúry, má perfektný prehľad o tom, čo sa deje vo zvyšku Európy, a je dosť kritický k súčasným pomerom v Turecku. „Už náš prvý prezident Atatürk hovoril, že musíme pozeráť na západ. Teraz sa ale deje pravý opak, a to je chyba. Do Európskej únie by som vstúpiť nechcel, hanbil by som sa za tie pomery, ktoré u nás panujú,“ vysvetľoval mi Tukan. Ako už to medzi mladými mužmi býva, reč prirodzene prišla aj na dievčatá. „Tak päťdesiat percent dievčat naozaj zostáva pannami až do svadby. Nie je to ale kvôli náboženstvu. Sú iba príliš škaredé,“ ozrejmil mi. „A čo by mi urobil otec, ktorého dcére by som urobil dieťa? Zastrelil by ma?“ opýtal som sa, aby som sa pripravil na tú nesmierne nepravdepodobnú situáciu. „Kdeže, to nie. Najskôr by sa ťa snažil prinútiť, aby si si ju vzal,“ vydesil ma Tukan ešte horším variantom. Zatiaľ čo sme sa spolu bavili, obloha sa zatiahla a všetko svedčilo o tom, že bude pršať. Rád som preto prijal Tukanovu ponuku, aby som prespal u neho doma. Zastavila sa za nami aj Tukanova babička, aby nás pozvala k sebe domov na ramadánovú hostinu. Po západe slnka sme za ňou vyrazili. V malom

domčeku už pre nás medzi početnou rodinou nebolo miesto, a tak sme jedli vonku. Pani Tukanová staršia nám priniesla vývar, ryžu s kuraťom, šalát, melón a kanvicu čaju. V priateľskej konverzácii sme sa nevyhýbali ani rýdzo mužským témam, ako sú sex, pornografia, jednorozce, drogy a láska k našim matkám. Tá Tukanova je podľa všetkého značne emancipovaná. Pred niekoľkými rokmi sa rozviedla s Tukanovým otcom, pracuje ako fotografka v Istanbule a o dva mesiace sa chystá presťahovať do Londýna. Po anglicky nevie, ale plánuje sa to naučiť na mieste. „Nech s ňou tú loď potopia,“ poznamenali by protimigrační aktivisti. Mám pre vás zlú správu, páni. Tá dáma poletí lietadlom.

Domov sme prišli až po polnoci a Tukan ma pred spaním požiadal ešte o jednu láskavosť. Rozhodol sa ma využiť na to, aby som vyžehlil malér, ktorý si urobil u svojej priateľky. Napísal mi pár tureckých fráž, v ktorých sa jej ospravedlňuje, a natočil si ma na telefón pri ich čítaní. Vraj sa bude smiať a urobí jej to radosť. Ako lojálny priateľ som k odkazu po anglicky pridal niekoľko hrejivých viet, ktoré chce počuť každé dievča. To vyžadovalo istú dávku improvizácie, pretože sa Tukan o svojej priateľke počas našej päťhodinovej konverzácie zabudol zmieniť. Láska ako trám, zdá sa. Tukan trval na tom, že budem spať v jeho posteli a sám sa vyspí na zemi v kuchyni. Pretože odmietaj tureckú pohostinnosť je neslušné a nepohodlné, s radosťou som túto ponuku prijal a uvelebil som sa do perín. V diaľke hlasno kvákali žaby a ja som sa pred spaním pohrával s myšlienkou, či žabiaky rozlišujú medzi škaredými a peknými žabami, alebo jednoducho berú všetko, čo je slizké.

DEŇ 3.

Často vôbec nenájdem otvorený obchod; a pokiaľ áno, znamená to, že by som musel vláčiť ďalšiu váhu navyiac. S jedlom som tak z veľkej časti odkázaný na pohostinnosť miestnych. Ich ochota pre mňa ale nie je dôležitá iba kvôli tomu, že sa najem. V prvom rade mi ukazuje, že som v ich krajine vítaný a môžem si tam pripadať ako doma. A verte mi, že pre osamelého cudzinca je to tá najdôležitejšia vec.

Ráno som pod dverami našiel ceduľu v zlej angličtine: „Mama prišla z práce až neskoro v noci, ale ak vydržíš do ôsmej ráno, tak ti urobí raňajky.“ Pozrel som sa na hodiny, ktoré ukazovali štvrt na desať, a vyrazil som do kuchyne. Tam ma okrem Tukana privítala tmavovlasá kráska, ktorá vyzerala maximálne na dvadsaťpäť, a asi štyridsaťročný pán – vraj sused. Zdá sa, že pani Tukanová je ešte emancipovanejšia, ako som si myslel. Napriek prítomnosti svojho suseda mi povedala, že chalani ako ja sa tureckým dievčatám veľmi páčia. Potvrdila mi tak to, čo som si už dlho myslel. Tmavým kráskam sa najviac páčia blondávi chalani. Ha! A máte to, tmavovlasí modeli z dievčenských časopisov. Toto je krajina nás blondavých. Konečne niekde na svete! Pani Tukanová mi svojím výrokom urobila ozajstnú radosť.

Zo suseda sa vyklľul veselý chlapík. Rozprával mi, ako v roku 1996 so svojím strýkom bez víz vycestoval za prácou do Rakúska. Na hraniciach ich vraj takmer chytili colníci, pred ktorými sa potom dva dni schovávali na strome. Súdiac podľa jeho neustáleho smiechu, je taká emigrácia napospol zábavná vec. „Našiel som si prácu na farme, ale v Rakúsku sa mi vôbec nepáčilo. Všetci odo mňa chceli, aby som hrozne veľa pracoval,

a navyše mi nechutil ich chlieb. Nenávidel som ho tak veľmi, že som po troch mesiacoch prišiel na policajnú stanicu a požiadal ich, aby ma poslali domov,“ tlmočil mi Tukan tklivý príbeh so šťastným koncom. Do Rakúska by sa ale sused rád znovu pozrel, pretože tam stále žije jeho strýko. Problém je ale v tom, že je z krajiny vyhostený. Ako správne vychovaný chlap z pohraničia som vyobcovanému cudzincovi dal svoj telefón a sľúbil som mu, že keď príde do Česka, ukážem mu pôvaby Šumavy a Schengenskej dohody.

Raňajky mi poskytli neodolateľnú príležitosť neriadene sa prejesť. Vajíčka, ovčí syr, smažené zemiaky a zapekané fazule som do seba tlačil tak dlho, kým som sa nedostal na samý kraj svojich jedáckych síl. Sused ma potom márne presviedčal, nech s ním strávim deň, že mi ukáže mesto a pozve ma na pravý kebab. Sýty Ladislav ale nikdy nechce jedlo, a už vôbec nie pamiatky. Keď sme sa lúčili, Tukan ma odvedol bokom od mamy. „Ladislav, čaká ťa dlhá cesta. Mám našetrené peniaze, tak by som ti mohol na cestu nejaké dať,“ ponúkol mi. V Turecku to očividne naozaj chodí inak. So servilným úklonom som Tukanovi poďakoval, peniaze odmietol a hlboko sa zahabnil za všetky tie veci, ktoré mi celé ráno napadali pri pohľade na jeho mamu.

32 Veselo som vyrazil a mal na pamäti Tukanovu radu, ako sa priblížiť k Istanbulu bez toho, aby som skončil na diaľnici. Kúsok za mestom som prechádzal cez chudobnú štvrť plnú neobývaných bytových domov a pribehli ku mne štyri počerné deti. Boli to Kurdi, ktorí majú v Turecku povest' zlodejov a násilníkov. Deti skutočne prejavili značnú dotieravosť, keď sa mi začali šmátrať vo vreckách batohu. Skôr ako som pozbieral odvalu ich okríknuť, urobil to za mňa robotník z príľahlej stavby a mladí delikventi sa rozprchli. Netrvalo dlho a, samozrejme,

skončil som na diaľnici. Našťastie nebola príliš frekventovaná a vďaka širokej krajnici som si pripadal bezpečne. Samozrejme, prejsť sto kilometrov do Istanbulu po diaľnici bol presne jeden z tých kúskov, ktoré som mame slúbil, že neurobím.

Po pár kilometroch sa predou mnou objavila väznica, ktorú strážila dvojica policajtov. Vyrzil som sa ich teda opýtať, kadiaľ z mojej šlamastiky von. Chalani otvorili ťažké železné dvere a pozvali ma do svojho strážneho domčeka. Za veľkým stolom sedel dôstojník, ktorý ochotne vytiahol telefón, aby mi ukázal trasu na mape. Muži mi priniesli čaj a ja som premýšľal nad istou absurditou danej situácie. Vedľa mňa stáli traja vojaci so samopalmi, za mnou ťažké dvere a všade okolo mreže a ostnaté drôty. Mame som slúbil priebežne poslať pár fotografií a napadlo mi, že toto je ideálna kompozícia pre prvú z nich. Chalani ma ochotne vyfotografovali, ale priložiť mi zbraň k hlave odmietli. Vraj je to proti predpisom. Márne som im vysvetľoval, že proti predpisom je všetko, čo je sranda. Boli neoblomní.

Vydal som sa odporučeným smerom a cesta ma zaviedla na úzku zničenú asfaltku kopírujúcu diaľnicu. Po pár kilometroch mi do nosa udrél pach pálených pneumatík, ktorý vychádzal z hrozivo vyzerajúcej osady. Ľudia tam žili v prístreškoch z igelitov a všade naokolo sa povalovali odpadky, izolácie z káblov, rámy bicyklov a podobné haraburdy. Osadníci by ma pravdepodobne nechceli zabiť ani okradnúť, ale trvali by na tom, aby som s nimi niečo jedol. Podobné dobrodružstvo však môže Stredoeurópana s krehkou imunitou priviesť do záhuby a odmietať jedlo je pre sporivého človeka traumatizujúce. Nezostávalo mi teda nič iné, ako pridať do kroku a nebezpečenstvu nehygienickej pohostinnosti uniknúť.

Poobede som sa zastavil na čaj s dôchodcom, ktorý dvadsať rokov pracoval v Nemecku. Oprášil som rodný jazyk

babičky Gertrudy Schachner a porozprávali sme sa o tom, aké to tam je. „To vieš, my Turci sa radi bavíme. Ale Nemecko? To je len samé ‚Arbeit‘,“ popísal mi svoju útrpnú skúsenosť. „To si nevyberiete. Pre mňa je zase Turecko samé ‚zu Fuß gehen‘,“ poľutoval som pre zmenu sám seba. Keby sme dobre ovládali spoločný jazyk, nepochybne by naše stretnutie skončilo spísaním manifestu proti aktivite a za rozpútanie lenivej revolúcie.

Podvečer som dorazil k veľkej vodárenskej veži. Môj vrodenný nepokoj, všetečnosť a zvedavosť mi nikdy nedovolia opustiť podobné miesta nedobyté, a tak som sa na ňu vyšplhal po chatrnom hrdzavom rebríku. Vrchol musel byť vo výške aspoň dvesto metrov alebo tak nejako. Pobožkala ma tam múza a našepkala mi dokonalú kompozíciu, ktorá bude jasne ilustrovať moju samotu, vyrovnanosť a vládu nad svetom. Umelecký zámer bol prostý - autoportrét muža, ktorý z okraja veže močí do nekonej hĺbky pod ním. Močový mechúr mi ale poskytol dostatok munície len na jediný pokus. Výsledkom bola fotografia bezhlavého muža v nepekných šortkách krátko pred začatím výkonu.

Prechádzal som okolo ohrady s ovcami a cez plot na mňa štekala trojica veľkých psov. Súdiac podľa hlasitosti a vášnivosti štekoty, prisahali si totálne ma zničiť. „Ešteže je medzi nami ten masívny plot obohnaný ostnatým drôtom,“ prehánalo sa mi hlavou, zatiaľ čo som nie príliš presvedčivo predstieral, že psy nevidím. Netrvalo dlho a prvý z nich plot podliezol. Vytiahol som slzný sprej, turistickými palicami som si psy držal od tela a pomaly cúval z ich teritória. Vrčiacie beštie sa ku mne ale priblížili tak blízko, až som zacítil skazený pach z ich papúl. Skutočnosť, že pomaly cúvam z ich územia, pritom prechádzali s americkým úsmevom. Všetko poukazovalo na to, že ma čaká veľmi veľká mrzutosť.

ČO NABUDÚCE NECHÁM DOMA

Varič, ktorý nepasuje na moju plynovú bombu, bombu, ktorá nepasuje na môj plynový varič, lieky na zápchu, špeciálne náplasti nahrádzajúce kožu pri ťažkých popáleninách, kompas, plyšového medvedíka, druhý telefón a nôž s vývrtkou.

Vždy ma prekvapí, ako dokonale dokáže v takej chvíli fungovať ľudský mozog. Spomínam si, ako ma pri ceste do Ríma na priechode prehliadol vodič auta. Zakričal som na neho, zaprel palice o cestu a uskočil dozadu tak mocne, že stačil zabrzdiť a len ma decentne nabral na kapotu. Túto príhodu mi dodnes pripomína pokazené skladanie palice. V okamihu, kedy som uskočil, už totiž bola pod nárazníkom. Motorista do môjho osudu vstúpil aj tentokrát. Na malej zničenej ceste, kadiaľ prešlo len niekoľko áut za hodinu, sa totiž zrazu objavila dodávka. Vodič zatrúbil na psy, ktoré o kus ustúpili, a zastavil vedľa mňa. Naskočil som do dodávky plnej stavebných robotníkov a márne im vysvetľoval, že sa chcem odviezť len pár stoviek metrov. Vodič zastavil až v niekoľko kilometrov vzdialenej dedine. „Nič tam nie je, prečo tam chceš vystupovať?“ pýtal sa ma. Chvíľku som mlel niečo o púti, ale nikto mi zjavne nerozumel. A potom prišla tá spásna myšlienka. „Kebab. Chcem si dať kebab,“ povedal som. Chlapi len uznanlivo prikývli hlavou nad mojím dobrým vkusom a otvorili mi dvere. Vystúpil som z auta a v duchu ďakoval Božej prozreteľnosti. Mohol mi ale kresťanský Boh poslať na pomoc moslimov? Myslím si, že skôr nie. Boh totiž predstavuje vykonávateľa zákonodarnej, súdnej aj výkonnej moci nad určitým územím (čo z neho, mimochodom,

robí diktátora). A na území Turecka sa na mňa vzťahujú právomoci miestnych orgánov. Z hľadiska medzinárodného práva tu tým pádom spadám pod Alaha a pravdepodobne mi pomohol práve on.

Keď začalo pršať, bola už celkom tma. Predo mnou sa ale našťastie rysovala silueta opusteného domu. Vďaka, Alah, dnes si bol naozaj dobrý. Strop držala masívna železná tyč a všade sa váľalo veľa odpadkov. Prezieravý stavebný robotník tyč umiestnil tak šikovne, že som si medzi ňou a klapkou kozuba mohol pohodlne natiahnuť hamaku. Potom nastal čas pripraviť si večeru. Vytiahol som varič a malú plynovú bombu, ktorá ma sprevádza už od severného Talianska. Tam som si ju kúpil ako náhradu za dosluhujúcu kolegyňu, ktorá ale nakoniec vydržala až do Ríma. Neotvorená zostala aj počas cesty k Severnému moru. A teraz konečne prišla jej veľká chvíľa. Odstránil som bezpečnostný uzáver a začal na ňu šraubovať varič. Neúspešne. Bomba, s ktorou som pešo a na bicykli prešiel 3 800 kilometrov, sa k nemu totiž nehodí. Výborná práca, Ladislav, toto sa fakt môže stať iba tebe. Začal som sa smiať. Vlastne o nič nejde, je to úplná banalita. Problém by som z nej urobil v okamihu, keby som si nechal pokaziť náladu. Taký komfort si ale na púti nemôžem dovoliť. Spať som išiel hladný, ale v suchu. Tentokrát som zaspával nielen v očakávaní pádu hamaky, ale rovno celej stavby.

DEŇ 4.

Slnko. Všade a neustále. Nevyhnete sa mu. Prebodáva vás svojimi lúčmi, oslepuje oči, spaľuje kožu. Keby ste mysleli len na to, ako je horúco, do pár hodín zošaliete. Musíte sa sústrediť na iné veci - na vtáky, pole, vôňu sena, kopce na obzore. Ale je to fuška. Už preto, že čím väčšia je horúčava, tým viac utíchne všetok život okolo vás. Aj hmyz má dostatok rozumu na to, aby na poludnie nikam nevyliezal. Na rozdiel od vás.

Je to definitívne. Na nohách sa mi objavujú pluzgieri a ja neviem, ako im v tom zabrániť. Už ich mám päť a ďalšie sú na ceste. Kombinácia uzatvorených topánok, štrnásťkilového batohu na chrbte a rozpáleného asfaltu je vražedná. Nie je to žiadna novinka. Tisíc kilometrov s nohami plnými pluzgierov som si vyskúšal už na ceste do Ríma. A vďaka tomu viem, aké je to peklo. Pluzgieri totiž majú jednu nepríjemnú vlastnosť - bolia len vtedy, keď na ne stúpíte. Sotva zodvihnete nohu, prestanú bolieť. Keď za deň prejdete štyridsať kilometrov, zabolí vás sedemdesiatisíckrát. A to je presne sedemdesiatisíckrát viac, ako by som si predstavoval. Nedá sa ale nič robiť. Nohy si niekoľkokrát denne umývam vodou alebo dezinfekciou na ruky a večer ich natieram vazelínou. Pluzgieri si podlepujem, ale neprepichujem. Hovorím si totiž, že moje telo očividne vie, prečo ich vytvára. Asi bola chyba čítať si tie pútnické diskusné fóra, kde sa píše o pluzgieroch a ich rizikách. Vraj je len otázkou času, než príde infekcia, kvôli ktorej už neprejdete ani krok. A tak sa k psom pridal ďalší dôvod, prečo do Jeruzalema nikdy nemôžem dôjsť - infekcia.

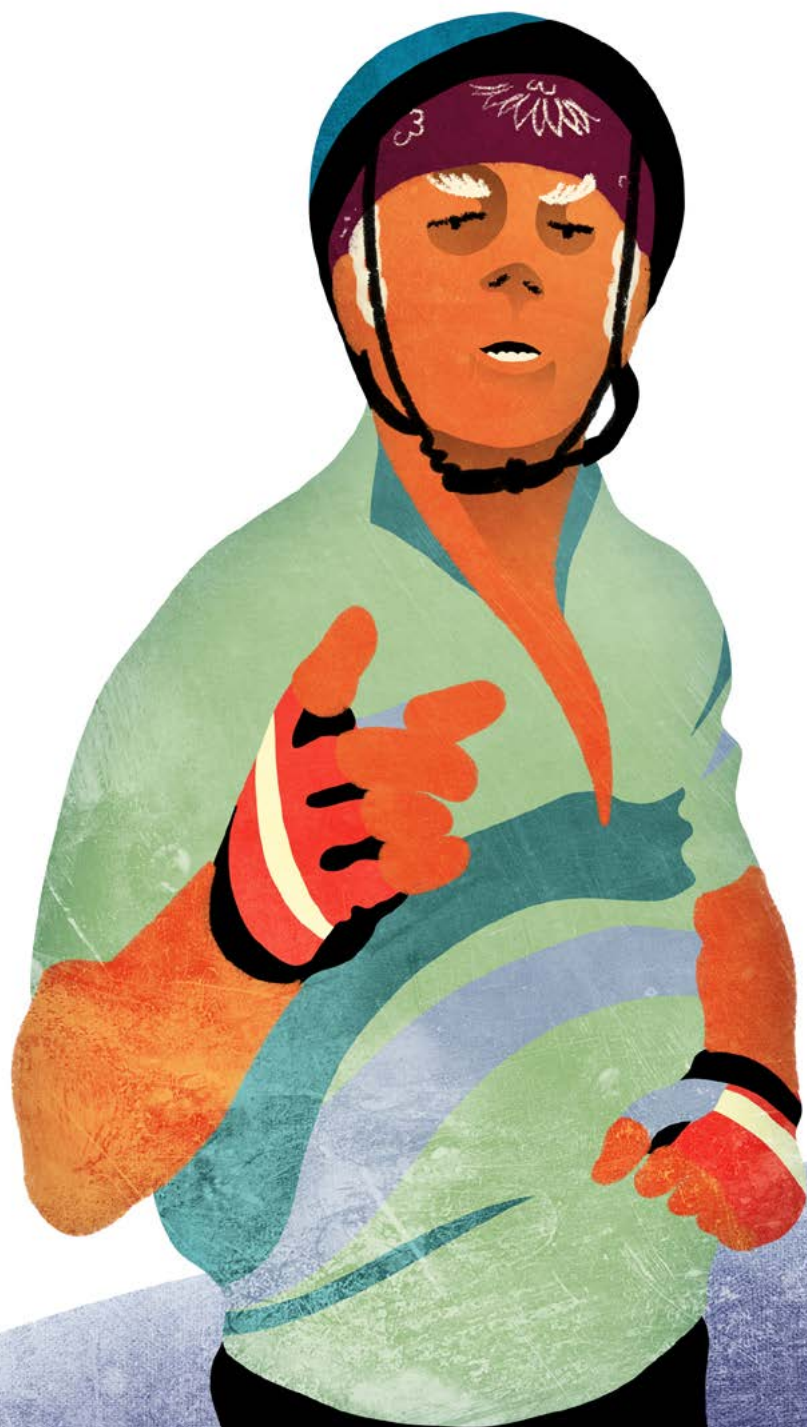
Už štvrtý deň ma obklopujú polia plné slnečníc, začínajú ma trocha rozčuľovať. Nechcel by som žiť v krajine plnej polí,

ČO SI NABUDÚCE URČITE VEZMEM ZNOVU

Priedušné tričko, krátke nohavice, trenky, dlhé nohavice, rolák, bundu, turistické palice, spací vak, hamaku, náplasti, nôž, denník, elektronickú čítačku kníh, fotoaparát, vazelínu, dezinfekciu na ruky.

na ktorých rastie len jediná plodina. Počuješ, Andrej? Slnčnice majú každopádne oproti repke tú výhodu, že nepáchnu. A oproti mne zase tú, že pred slnkom môžu uhnúť. Na raňajky ma pozvala skupina chlapov, ktorí opravovali drôty vysokého napätia. Ten najodvážnejší z nich mal na sebe plážové šortky a žabky, a ani ostatní nevyzerali ako z príručky o bezpečnosti pri práci. Po tom, čo sme spoločne dojedli keksíky a dopili kolu, chalani trvali na tom, že si spolu musíme urobiť selfie. Som úprimne zvedavý, na kolkých facebookových profiloch sa počas svojej cesty objavím. Robotníci mi z vrchu stĺpa mávali ešte dlho po mojom odchode. Treba povedať, že väčšina z nich oboma rukami. Veselí a odvážni ľudia, tí Turci.

O pár kilometrov neskôr sa pri mne zastavila skupinka amatérskych cyklistov v dresoch. Najstarší člen skupiny si vzal na cyklistický výjazd balík toaletného papiera, ktorý mal priviazaný na nosiči. To vo mne vzbudilo obavu, či ho nezdržujem od dôležitejšej činnosti. Po francúzsky hovoriaci človek pre mňa ale znamenal vstupenku do Istanbulu, a tak som to riskol a opýtal sa na cestu. „Máš rád dievčatá?“ položil mi sugestívnu otázku. Pri pohľade na jeho druha, ktorý si práve vyzliekal dres, som čiastočne z obavy o vlastné bezpečie odpovedal, že dievčatá mám veľmi rád. „Tak v tom prípade bež po pobreží Marmarského mora. Je to trochu zachádzka, ale budeš

spokojný,“ poradil mi cyklista. Vypočul som si odporúčenie tohto skúseného a vždy pripraveného muža a vydal som sa na juh. Dvadsať kilometrov navyše je celkom nízka daň za ukonjenie mrzkých pudov.

Popoludní som dorazil do malej dediny a zrútil sa na stoličku v bezpečí tienistej záhradky kaviarne. Majiteľ mi priniesol čaj a chvíľu sledoval, ako si ošetrujem pluzgiere. Potom znovu vplával dovnútra a vrátil sa s kanvicou plnou ľadovej vody, ktorou mi začal nohy bez slova polievať. To zopakoval ešte niekoľkokrát a smial sa tomu, ako blažene vzdychám. Táto krajina ma fakt fascinuje. Prídem k niekomu do kaviarne a objednám si čaj za päť korún. Vybalím tam batoh a pred všetkými hosťami si so svojich páchnucich nôh dávam dolu náplasti. A čo urobí majiteľ? Zasmeje sa a polieva mi ich studenou vodou. Nechcem podceňovať českých hostinských, ale mám podozrenie, že keby som podobný kúsok predviedol u nás, poštvajú by na mňa psa alebo štamgasta. Ako obvykle sa ostatní hostia kaviarne zaujímali o to, prečo som sa u nich objavil. A ani tentokrát sme nezdíeľali spoločný jazyk. Dost sa ale zdokonaľujem v pantomíme. Dnes som sa napríklad naučil vysvetliť, čo študujem – v prípade žurnalistiky stačí ukázať na noviny, ekonómia sa dá vysvetliť slovom „money“, prípadne zamávaním bankovkou. Na rozlúčku mi dal barman vodu, a tiež telefón na svojho kamaráta, ktorý žije v Istanbule a hovorí po anglicky.

42 Zlatí chalani mi tiež poradili, kadiaľ sa vydať k tomu slávnemu Marmarskému moru. Jednoducho ukázali smer a ja som sa ním vydal. Nevýhodou ukazovateľov v Turecku je, že obvykle neprehrádzajú vzdialenosť, a ja som tak nemal ani poňatia, koľko kilometrov ma delí od ďalšej dediny. Nakoniec sa predo mnou namiesto dediny objavilo celkom veľké mesto Silivri. To mesto, od ktorého ma včera večer delilo pätnásť kilometrov.